

ALOJZIJE STEPINAC, MJEŠOVITA KOMISIJA I KNJIGA
JURJA BATELJE "RIVELLIJEVA ZAVJERA LAŽI.
BLAŽENI ALOJZIJE STEPINAC I SRPSKA
PRAVOSLAVNA CRKVA"

U proljeće 2015. godine Juraj Batelja objavio je knjigu *Rivellije-va zavjera laži. Blaženi Alojzije Stepinac i Srpska pravoslavna Crkva*. Riječ je o knjizi koja je pomalo zakasnjeli odgovor dr. Batelje, postulatora kauze i najboljeg poznavatelja života i rada zagrebačkog nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca, na knjigu talijanskog autora Marca Aurelija Rivellija, preminulog 2010. godine, *L'arcivescovo del genocidio. Monsignor Stepinac, il Vaticano e la dittatura ustascia in Croazia, 1941 - 1945*, ("Nadbiskup genocida. Monsinjur Stepinac, Vatikan i ustaška diktatura u Hrvatskoj, 1941.-1945."), Kaos Edizioni, Milano 1999. Krajem studenoga ove godine dr. Batelja je objavio i drugo nadopunjeno izdanje svoje knjige.

Nakon objave prvog izdanja Bateljine knjige organizirano je nekoliko skupova na kojima su tematizirani život, rad i sudbina A. Stepinca. Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu organizirao je u srijedu, 4. studenoga 2015., u kongresnoj dvorani Ekonomskog fakulteta u Zagrebu *Colloquium academicum* skup "Blaženi Alojzije Stepinac – katolički uzor čovjekoljublja". Tri tjedna kasnije, 24. studenog 2015., održan je na zagrebačkom Kaptolu u prepunoj dvorani *Vijenac* cjelodnevni znanstveni simpozij na kojem je sudjelovalo deset znanstvenika, osam iz Zagreba i dva iz Srbije. Na istome mjestu, dan ranije, dr. sc. Ester Gitman iz Sjedinjenih Američkih Država održala je predavanje o A. Stepincu i otvorena je prigodna, vrlo sugestivna, izložba karikatura naslovljena *Alojzije Stepinac u slici i riječi. Utjecaj komunističke propagande na stvaranje negativne slike o zagrebačkom nadbiskupu*. Otvaranju izložbe prethodila su stručna izlaganja Frane Dulibića i Jurja Batelje. Potrebno je naglasiti da su zagrebački skupovi kao i predstavljanja Bateljine knjige po Hrvatskoj bili iznimno posjećeni i izazvali su, što nije baš čest slučaj, veliko zanimanje medija, što navodi na zaključak da je Stepinac ponovo u središtu zanimanja kako znanstvene javnosti tako i brojnih znatizeljnika i ljubitelja istine.

U ovom slučaju pojačano zanimanje javnosti za A. Stepinca izazvala je vijest o skorom završetku kauze hrvatskog blaženika, koja je početkom 2014. "procurila" iz vatikanske Kongregacije za kauze svetaca. Koliko mi je poznato, vijest je u javnost prvi odaslao kardinal Angelo Amato, pročelnik Kongregacije za kauze svetih, 10. veljače

2014., u Hrvatskoj crkvi sv. Jeronima u Rimu prigodom obljetnice smrti blaženoga Stepinca. Kardinalova je poruka brzinom munje doprla do brojnih štovatelja blaženog Stepinca i istinski ih je razveselila. No ta je vijest u isto vrijeme, što je bilo i očekivano, uznemirila srbijanska vjerska i politička središta moći, Srpsku pravoslavnu Crkvu i predsjednika Srbije Tomislava Nikolića. Oni su se odmah nakon što je vijest dospjela u javnost mobilizirali i krenuli u političko-diplomatsku i medijsku bitku kako bi zaustavili proces. Za ostvarenje svog nauma pridobili su kao saveznike, po svemu sudeći, izvjesne židovske lobiste, ali i pojedine katoličke velikodostojnike pretežito talijanske nacionalnosti u Vatikanu i izvan njega, koji su im zdušno priskočili u pomoć, potvrđujući i ovaj put njihovo vjekovno savezništvo i usklađene senzibilitete kada je u pitanju Hrvatska i hrvatske teme. Udruženom je timu u kratkom vremenskom razdoblju pošlo za rukom uvjeriti papu Franju kako bi bilo mudro još pričekati s proglašenjem svetim A. Stepinca. Argumenti koji su izneseni pred papu Franju očito su bili dostatni te je on svojim podređenima naredio osnivanje mješovite komisije koja bi trebala biti sastavljena od srpskih i katoličkih povjesničara i teologa, koji bi još neko vrijeme trebali "raditi" na Stepincu. Svojom odlukom papa Franjo pokazao je, ne prvi put, da je zaista drugačiji od svih svojih prethodnika.

Bilo kako bilo, papa Franjo je *de iure* i *de facto* pod pritiskom gore spomenutih ustanova odgodio proglašenje svetim A. Stepinca, ali i dodatno zagrijao ionako već uzavrele hrvatsko-srpske odnose. Dokazuje to i očitovanje u svezi s kanonizacijskim procesom i osnivanjem mješovite komisije koje su vjernicima i cjelokupnoj javnosti poslali biskupi Hrvatske biskupske konferencije s nedavnog 51. plenarnog zasjedanja. Kako u stoji izjavi, biskupi su, suočeni "s brojnim pitanjima vjernika" i svjesni "stanovite uznemirenosti u narodu", izrazili svoju lojalnost papi Franji i Svetoj Stolici u svemu što će biti potrebno da bi se Srpskoj pravoslavnoj Crkvi "objasnila određena pitanja glede života i djelovanja nadbiskupa Stepinca".

Nije naodmet spomenuti da je riječ o istoj onoj Crkvi čije je vodstvo odmah nakon Drugoga svjetskog rata uz pomoć komunističkog režima, ali i pojedinaca iz gore navedenih savezničkih grupacija, počelo sijati povijesne neistine, laži i klevete o A. Stepincu, ali i na račun samog Vatikana. Dokaz su tomu gotovo nepobrojni novinski tekstovi, članci i knjige objavljeni u svijetu i u komunističkoj Jugoslaviji od 1945. do danas.

Uvjeren sam da u svemu što se u ovom trenutku događa oko A. Stepinca ima i "visoke" politike, nalik onoj koja se vodila i nakon smrti kardinala Stepinca, kada su počeli pregovori između Socijali-

stičke Federativne Republike Jugoslavije i Svete Stolice o ponovnoj uspostavi diplomatskih odnosa. U tim pregovorima jedan od ustupaka crkvene strane bila je izolacija brojnih svećenika u emigraciji, osobito Krunoslava Draganovića, čiji je rad smetao komunističkoj vlasti u Jugoslaviji. Sam Draganović morao je "platiti" za svoja dva "neoprostiva grijeha": za spašavanje preko Vatikana i Zavoda sv. Jeronima nekoliko desetaka tisuća izbjeglica kojima je uspjelo izbjeći poslijeratne partizanske krvave likvidacije, te za svoju knjigu o Bleiburgu. Nije slučajno Udba organizirala otmicu K. Draganovića u Trstu odmah nakon što je on najavio skoriju objavu svoje knjige o poslijeratnim partizanskim masakrima.

Ostaje nam samo nadati se da A. Stepinac nije svojevrsni vatikanski "ustupak" srpskoj strani u kontekstu trenutnih odnosa srpske i vatikanske strane, a vrijeme će pokazati jesu li krivotvoritelji Stepinčevog rada i kočničari kanonizacijskog procesa zaista spremni čuti pravu istinu.

Po svemu sudeći, knjiga M. A. Rivellija *L'arcivescovo del genocidio. Monsignor Stepinac, il Vaticano e la dittatura ustascia in Croazia, 1941 - 1945*, ali i Papina odluka o osnivanju mješovite komisije bili su neposredni povod Batelji za pisanje i objavu najnovije knjige. On je sam, svjestan važnosti A. Stepinca i svega što se oko njega događa, na predstavljanju u Zagrebu izjavio sljedeće: "Kao postulator u proglašenju svetim bl. Alojzija Stepinca osjećam odgovornost da pred crkvenom i svjetovnom javnošću progovorim o izvoru kleveta u kojima se u zadnje vrijeme i dugi niz godina sustavno ocrnjuje svijetli lik bl. Alojzija Stepinca."

Predgovor Bateljinoj knjizi napisao je pastirski smjelo i odmjerenom Mile Bogović, gospičko-senjski biskup i član Komisije HBK-a za razgovore sa Srpskom pravoslavnom Crkvom. Nakon predgovora slijede popisi kratica i objavljenih i neobjavljenih vrela i literature. Središnji dio knjige čini nekoliko tematskih poglavlja. Knjiga završava kazalom imena i recenzijama znanstvenika doc. dr. sc. Zlatka Begonje i prof. dr. sc. Josipa Jurčevića. Izdavač knjige je Postulatura blaženoga Alojzija Stepinca. Prvo izdanje knjige ima 380 stranica, a drugo 404 stranice.

U središnjem dijelu knjige dr. Batelja na temelju brojne izvorne građe i literature tematizira odnos A. Stepinca prema Židovima prije II. svjetskog rata, njegovo pastirsko i humanitarno djelovanje za vrijeme rata, rad na spašavanju Židova, Srba, Roma, komunista i svih ostalih koje je režim NDH odlučio likvidirati, stanje u Hrvatskoj pred kraj Drugoga svjetskog rata, ali i tešku poslijeratnu situaciju, u kojoj se nadbiskup bio meta komunističkog režima. U središtu Bate-

ljina zanimanja su i brojni vjerski prijelazi u NDH. Veliki dio knjige Batelja je posvetio ponašanju Srpske pravoslavne Crkve u Drugome svjetskom ratu, primjeni rasnih zakona u Srbiji, progonu Židova u Srbiji, odnosu SPC-a prema Romima, ali o logorima u Srbiji. Batelja je svoje teze potkrijepio s nekoliko svjedočanstava i zahvala koje su nadbiskupu Stepincu uputili Poljaci, Slovenci, Židovi i Srbi za zaštitu u Drugome svjetskom ratu.

Ostaje nam samo nada da ova Bateljina knjiga, kao što je on sam na zagrebačkom predstavljanju izjavio, neće proći kao njegova "trilogija *Blaženi Alojzija Stepinac: svjedok Evandjelja ljubavi*, koja je javnosti podarila 691 dokument, koji su sjajna obrana njegove osobe i svjedočanstvo njegove čiste savjesti kakvom svjedočanstvu nema ravna u vremenu njegova života i djelovanja".

Vrlo snažan i danas aktualan tekst o A. Stepincu, naslovljen *Falsifikatori na djelu. Povodom najavljenog filma o kardinalu Stepincu*, napisao je Jozo Kljaković u Buenos Airesu 1953. godine. Iz teksta, objavljenog prvi put u *Glasu sv. Antuna*, izdvajam sljedeće:

"Nadbiskupa Stepinca zadnji put sam vidio koncem godine 1943. u Rimu. Odsjeo je u Zavodu Sv. Jeronima, gdje sam i ja stanovao. Za stolom smo sjedili jedan do drugoga. Za ručkom ili večerom govorio je meni i monsinjoru Magjercu o svojoj akciji za pomoć našem svijetu, interniranom u logorima Italije. Govorio je o pomoći Sv. Oca Pape, biskupa i svećenstva talijanskog, koju su pružali tim nevoljnicima. Uoči njegovog povratka u domovinu, pozvao me je na razgovor u svoje odaje. Tu mi je govorio o ustašama, naci-fašistima i nekim Vlasovljevim Čerkezima, koji vrše bestijalna i bestidna djela po zemlji. Rekao mi je, da nema dana u kojemu on barem jedanput ne intervenira usmeno ili pismeno.

Na rastanku zaželio sam nadbiskupu sretan put i izrazio želju, da se skoro opet vidimo. Nadbiskup mi je na to odgovorio:

– Profesore, neka Vas prati blagoslov Božji. Po svoj prilici mi se više ne ćemo vidjeti. Mene će ubiti ustaše ili partizani.

Njemačkom kapitulacijom svršila je i Pavelićeva tiranija. No, muke naroda nisu prestale. Četnička i ustaška djela nastavili su srpski komunisti. Oni su hrvatsku vojsku, koju su im Englezi predali, razoružanu kod Bleiburga, putem kroz slovenske šume većinom pobili. Te slovenske šume jesu, 'Katin' hrvatskog naroda. O tom našem 'Katinu' nitko u zapadnom svijetu ne piše, niti vodi istragu, iako je ovaj Titov 'Katin' monstruozniji nego onaj Staljinov. Zaboravilo se je i na umorstva počinjena u Dubrovniku, Splitu, Makarskoj, Širokom Brijegu, Zagrebu i posvuda u hrvatskoj zemlji. Isto tako zaboravilo se je i na zločinstva počinjena od generala Mihajlo-

vića i njegovog popa Đujića, njegovog Dobrivoja Jevđevića, majora Đurišića i drugih: kod Knina, kod Drniša, kod Mostara, u Poljici-
ma, na Drini, u Novom Pazaru, u Foči, Prijedoru, Popovom Polju i
drugim mjestima naše zemlje. Za ova zločinstva srpsko-komunistič-
ka nad Hrvatima, nije digao glas ni jedan episkop srpski, ni jedan
Srbin uopće. Nisu protestirali ni protiv suđenja nadbiskupa Stepin-
ca, čovjeka koji je njih branio i koji je srpsku djecu spašavao i hra-
nio. Hiljade ljudi, bez razlike vjere, narodnosti ili rase, bez razlike
političkog uvjerenja: Židova, Srba, Hrvata, Slovenaca, komunista,
antifašista imadu nadbiskupu Stepincu zahvaliti za svoje živote.”

U iščekivanju prvih rezultata rada mješovite komisije zaključio
bih ovaj tekst riječima biskupa Bogovića koje se nalaze u predgovo-
ru Bateljine knjige:

“Budući da je u Bateljinim knjigama sadržana glavnina doka-
znog materijala za proglašenje svetim Alojzija Stepinca, čime se
obilno koristila Kongregacija za proglašenje svetih, držimo da je ini-
cijativa Svete Stolice da se srpsko-pravoslavna strana upozna s tom
materijom veoma korisna. Okretanjem pozornosti tim činjenicama
i tom materijalu bit će lakše formirati ispravnu sliku o budućem
svecu Alojziju Stepincu. Na taj način inicijativa može biti od velike
koristi za zbližavanje dvaju naroda i dviju Crkava.

Ne vjerujem da će se stručnjaci koje izabere SPC lako složiti
sa svim mišljenjima koje mons. Batelja izvodi iz Stepinčeva djela,
ali kod njega se svaka tvrdnja potkrepljuje izvornom građom pa se
može provjeriti koliko je izneseno mišljenje u skladu s izvornim gra-
divom. Zato smatram da je ova knjiga dobar uvod u dijalog koji je
Sveti Otac želio da se povede o kardinalu Stepincu između srpsko-
pravoslavnih i hrvatsko-katoličkih stručnjaka.

Ako netko i danas izjednačuje vrijednost dokaza koje je Batelja
u svojim knjigama donio, a koji se nalaze i u materijalima Kongre-
gacije za proglašenje svetim kardinala Stepinca, s onim dokazima
koje je komunistički sud u listopadu 1946. koristio da Stepinca pro-
glasi zločincem, u tom slučaju ni Papina inicijativa ne može donijeti
dobre rezultate.”

doc. dr. sc. Josip Dukić